

TEMA 4: DESENVOLUPAMENT DEL CONEIXEMENT I PENSAMENT REFLEXIU

Alberto Vidal Calatayud

TEMA 4: DESENVOLUPAMENT DEL CONEIXEMENT I PENSAMENT REFLEXIU

Objectius

- Conèixer els principis del corrent constructivista i els seus diferents tipus.
- Distingir els models explicatius basats en el corrent sociocognitiu.
- Comprendre la importància del discurs/diàleg en l'aula per a la creació del coneixement i del pensament en l'alumnat.

TEMA 4: DESENVOLUPAMENT DEL CONEIXEMENT I PENSAMENT REFLEXIU

Esquema

1. La construcció del coneixement
2. Construcció del coneixement a l'aula
3. Cap a una aula més reflexiva

Evolució de la psicologia cognitiva des de l'estudi

{ de variables netament cognitives a la motivació i creences de l'alumnat

DESCOBRIMENT DEL

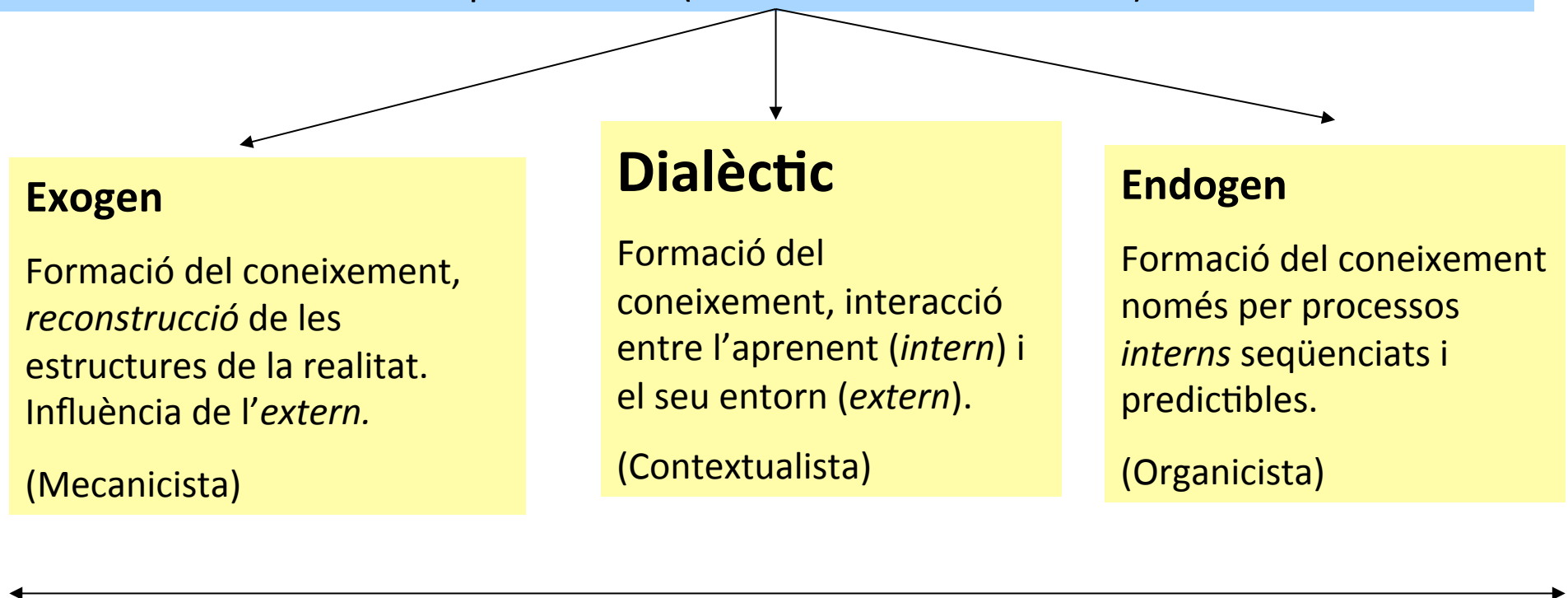
Paper de la interacció social en el desenvolupament cognitiu

Els enfocaments de processament de la informació i del desenvolupament cognitiu s'han centrat en la descripció de mecanismes com ara la codificació, la recuperació i l'elecció d'estratègies que operen internament quan l'aprenent participa en una tasca.

Són bones descripcions però no descriuen els processos socials que moltes vegades suposa la interacció amb adults i iguals.

Constructivisme: corrent filosòfica i educativa que emfatitza:

1. L'aprenent arriba al significat seleccionant la informació i construint el que sap.
2. L'aprenent és un agent actiu en la construcció del seu coneixement.
3. Les interaccions socials és un element important en la construcció del coneixement i del pensament (constructivisme dialèctic).

PERSPECTIVA CONSTRUCTIVISTA: L' objectiu de l' ensenyament hauria de ser:

- la construcció del coneixement
- processos metacognitius en adquirir la informació

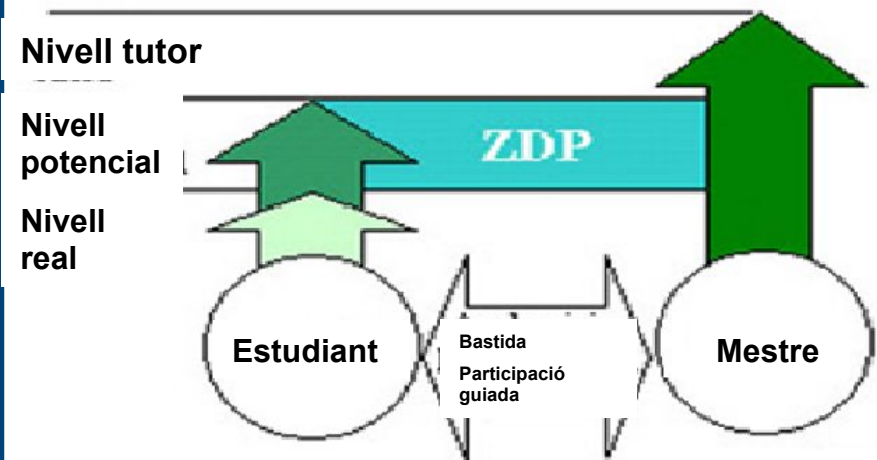

Exemples d' activitats:

- Fer projectes de treball relacionats amb l'entorn.
- Seleccionar i manipular els materials necessaris.
- Incloure activitats d'observació, comprovar hipòtesis.
- Emprar una metodologia en l'aula d'aprenentatge cooperativa, de diàleg i debat.

Zona de Desenvolupament Pròxim (ZDP)

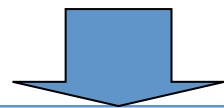
Constructivisme dialèctic (Vygotsky)

La cultura externalitza la cognició individual a través d'eines físiques i sociopsicològiques abstractes.

L'AP (canvi cognitiu) passa del plànol interpersonal (interacció social) a l'intrapersonal en la ZDP.

L'alumnat internalitza el coneixement aportant la seua comprensió gràcies a la interacció amb els adults (p. ex. teoria de la bastida).

ZDP: conjunt d'habilitats, coneixements i conceptes que una persona està adquirint però que encara no pot dominar sense l'ajuda d'altres.

Reconeixement de la influència social en la
COGNICIÓ

Models sociocognitius

(desenvolupament cog. i const. del coneix.)

- Model de l'AP del pensament (Rogoff)
- Model del professional reflexiu (Schön)

Model de l'AP del pensament (Rogoff)

- Els xiquets són aprenents del pensament.
- Adults i iguals són fonts de canvi / desenvolupament cognitiu. Per interacció social, el nen s'apropia de coneixements i habilitats de manera cooperativa.
- Participació orientada: procés pel qual el xiquet (gràcies a la guia d'un adult) aprèn a resoldre problemes de forma autònoma, afavorit pel context d'aconseguir alguna cosa. Pot ser formal i informal.
- Escola: recurs excepcional per al desenvolupament cognitiu i per a l'adquisició d'eines més formals.
- Repte per als professors: aprendre la millor manera d'ajudar que l'alumnat adquirisca les eines mentals eficaces (ex. diàleg a l'aula).

Entrevista a Barbara Rogoff: <http://www.youtube.com/watch?v=iyDPSo0bIDQ>

Models sociocognitius

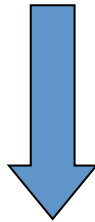
(desenvolupament cog. i const. del coneix..)

- Model de l'AP del pensament (Rogoff)
- Model del professional reflexiu (Schön)

Model del professional reflexiu (Schön)

- 1. Coneixement en acció:** no expressat, normalment procedimental.

SORPRESA

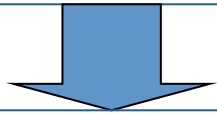

- 2. Reflexió en acció** (pensament conscient sobre les nostres accions i pensaments; forma de metacognició) explica els fets.
- 3. Reflexió sobre reflexió en acció.** Professors ajuden a reflexionar a l'alumnat sobre la pròpia reflexió en acció. Millora l'autocomprensió.

El discurs a l'aula

- Són intercanvis que es realitzen a través del llenguatge parlat a l'aula.
- Mètode bàsic per a orientar, organitzar i dirigir l'activitat de l'alumnat.
- "L'AP i el coneixement es forma parlant".
- Patró IRA (Iniciar, Respondre, Avaluar): interrogació del professor.
- Repte per a l'educació: millorar la qualitat del discurs, orientant l'alumnat cap a la reflexió, expressió i AP.

- Discussió estructurada (conversa + instrucció): grup de discussió enfocat en un text-informació de forma estratègica i amb una meta concreta.
- El professor s'ha d'assegurar que tot l'alumnat tinga el coneixement suficient per a seguir la discussió.
- Criteris:
 - L'alumnat ha de compartir perspectives alternatives (establiment de fòrum).
 - El discurs ha de tindre una estructura de participació oberta.

El discurs a l'aula

Què fomenta la discussió estructurada?

- Subministrar connexions per a aprendre: suport en el coneixement previ i AP cooperatiu.
- Ajuda a organitzar el coneixement: relacionen i organitzen el que saben.
- Fomenta el pensament reflexiu: fer conscient la manera de pensar i habilitats per a regular el pensament i les accions, a més de defensar el propi pensament.
- Ajuda a ampliar el coneixement: porten l'alumne a nous dominis.

Com utilitzar el discurs reflexiu a l'aula?

- Generar normes de participació en el grup (participació de l'alumnat, creació).
- Desenvolupar normes interpretatives per a jutjar el progrés (professor guia).
- Instruir directament (professor instrueix abans i després de la discussió).
- Fomentar que els alumnes expressen els seus pensaments (andamiaje a través del paper d'emmarcador, provocador i company d'interpretació).
- Motivar positivament (generant discussió autèntica, sobre temes interessants).

Conseqüències per a l'ensenyament

- Adoptar una perspectiva àmplia sobre el coneixement.
- Desenvolupar en l'alumnat habilitats de cerca d'informació.
- Organitzar la instrucció de manera que afavorisca la construcció del coneixement.
- Crear una “classe que pense”.
- Emprar estructures de discurs que fomenten la reflexió i la construcció del coneixement.
- Emprar l'entrenament i la bastida per a construir la comprensió de l'alumnat.
- Pensar a descentralitzar les discussions.
- Convertir la tolerància en regla bàsica de la interacció a l'aula.

BIBLIOGRAFIA

Per a l' estudi del tema:

Bruning, R.H., Schraw, G.J., i Ronning, R. (2002). *Psicología cognitiva e instrucción*. Madrid: Alianza Editorial.

Vygotsky, L. S. "El problema del lenguaje y el pensamiento del niño en la teoría de Piaget". *Obras Escogidas II*. Pensamiento y lenguaje, conferencias sobre Psicologías. Editorial pedagógica, Moscú, 1982, edició en castellà Pablo del Río. (text per a debat).

Notes i referències

Beltrán, J. (2010). *Psicología de la Instrucción I. Variables y procesos básicos*. Madrid: Editorial Síntesis.

Mayer, R. (2008). *Aprendizaje e instrucción*. Madrid: Alianza Editorial.